Georg Carl von Döbeln: Avskedstal till de finska trupperna

Talare	Datum	Plats
Georg Carl von Döbeln General befälhavare	8 oktober 1809	Umeå

Omständigheter

1809 fo□rlorade Sverige de finska landskapen, som ha□danefter skulle lyda under den ryske tsaren. I Runebergs dikt "Döbeln vid Jutas" är en av hja□ltarna general Do□beln, som la□g i feber och ho□rde kanonernas muller na□r ryssarna skulle krossa a□terstoden av den finska armen vid Jutas, men som plo□tsligt uppenbarade sig pa□ sin ha□st bland de glesa och utmattade leden, med det svarta bandet o□ver pannan efter en gammal skottskada:

"Han bjuder tystnad. Ho□r hans ro□st! Han ropar till detta folk, som striden nyss fo□rspred;
han rider fram, de sluta sig, hans hopar,
och det blir skick pa□ nytt fra□n led till led ..."

Na□r Runeberg skrev detta, ta□nkte han sa□kert pa□ ett bero□mt tal. Detta ho□ll Georg von Do□beln den 8 oktober 1809 i Umea□, dit de finska trupperna tvingats retirera. Nu skulle de upplo□sas, och Sverige sluta fred med Ryssland och avsta□ fra□n hela Finland. I Sverige har man ga□rna fo□rtra□ngt minnet av detta bittra nederlag. Men bland finlandssvenskarna blev detta na□got mytiskt, "en tragedi som besta□mde ett helt folks o□de", och da□rfo□r la□ste man la□nge Do□belns tal med "en helig rysning" (Ivar A. Heikel).

Det finns en sa□rskild milita□r va□ltalighet, med de tal som en stor fa□ltherre ha□ller pa□ slagfa□ltet till sina soldater eller vid invigningen av ett monument o□ver de stupade, minnesfesten o□ver ett stort slag etc. Det finns ma□nga sa□dana i antikens epos och historieverk, Gustav II Adolf blev pa□ sin tid bero□md fo□r sina tal info□r trupperna, likasa□ Napoleon.

Dessa tal fo□resva□vade va□l Do□beln, na□r han en dyster ho□stdag tra□dde info□r "de finska kvarlevorna i utslitna, trasiga kla□der, med utma□rglade kroppar, krutbesta□nkta, svartbleka anleten, genomskjutna eller stympade lemmar", som det heter i en bera□ttelse, och blottade sin genomskjutna hja□ltepanna med det svarta bandet fo□r att o□verro□sta stormen.

Pa□ slagfa□lt kunde man inte tala med la□nga och sko□na perioder som i en kyrka eller pa□ en teaterscen. Ha□r ma□ste man tala i korta och enkla satser, sa□ att orden na□dde fram till soldaten i ledet trots vinden, trampet av ha□starna och all annan oro. Denna "manliga" stil blev samtidigt en bild av tapperhetens sinnelag. Men Do□beln var ocksa□ en god gustavian. Da□rfo□r a□r varje sats utmejslad med retoriska figurer, och da□rfo□r fylls talet av "apostrofer" och "exklamationer" som ska ma□la talarens uppro□rda och ho□gsta□mda ka□nslor. Detta var den ho□ga stil som man borde anva□nda fo□r varje heroiskt a□mne och sublimt o□gonblick.

Jag har samlat Arméen, at tillkännagifva, det en priliminaer freds Afhandling den 17:de September blifvit gjord emellan Svenska och Ryska magten. – Denna freds tidning slutar ett förhärjande krigs alla olyckor – den bör visserligen vara ett gladt budskap, hälst Sveriges uttömda källor, icke tillåta fortsättning af en strid, börjad af Politiskt misstag, och som i 2:ne hela år aftynat alla dess krafter. Men, Finland frångår Sverige. – Riksgräntsen är Torneå Elf!

Finnar! vid denna fred, förloras Tredjedelen af Svenska kronans område – Sverige förlorar den stolta Finska Nation, sitt kraftigaste stöd, – ej nog därmed, Svenska Arméen förlorar Kjernan och betydligaste delen af dess Krigsmagt; –

Moderlandet är Krossat, försänckt i sorg och saknad öfver oersätteliga upoffringar, men den Visa allmagten har beslutat våra Öden, de måste emottagas med Tålamod – med Undergifvenhet.

Soldater! Camerater! Bröder! Nj som under det nysslutade Krig, med så mycken trohet och Mandom, trots Fiendtliga härars talrikhet, med Vapns sinnliga styrcka; vid Sikajocki, Revolax, Pulckila, Lappo, Kauhajocki, Alavo Lappfjerd, Etzeri, Numjerfvi, Juthas, och Idensalmi m:m: besegrat Fiender. – Nj som på egen hand återtog halfva Finland, – Nj som sluteligen öfvermannadesm att öfverlämna Finska gräntsen, J hafven sedermera med ståndagtighet stridt för Moderlandets Svenska jord. – J, härvarande! ären precieuse qvarlefvor af den Stolta finska Nation, och dess tappra Krigs folck, det är til Eder jag bör och jag skall, med uprördt Hjerta, förkunna Konungens, – Riksens Ständers, – Svenska folckets, – Svenska Armeens – mine medbröders – min egen – det är allas, uprigtiga Tacksamhet.

Konungens Nådiga Välbehag, – Riksens ständers ömmande välvilja – Svenska folckets beundran, – Svenska Arméens vänskapsfulla Högacktning – Mine Medbröders erkänsla – min egen tilgifvenhet för Eder, är det offer, som et Eder helgas, och af mig frambäras!

Finnar! Bröder! Edra bedrifter äro stora, och den tacksamhet jag å allas vägnar förkunnar til eder, är i lika förhållande; – til dennes tolckning fordrades en Vältalares hela förmåga – Men jag är Soldat. – Soldat! hvad stolt benämning? då jag har denna Titel, af Eder – för Eder – och med Eder!

– Emottagen då ett uprört hjertas okonstlade tanckar, och Nj Svenska Troupper, som vid detta högtidligt sorgbundna tilfälle ären Närvarande; Varen lefvande Vittnen til Svenska Moderlandets oinskränckta tacksamhet.

– Svenskar! Varen Stålte öfver, at hafva sedt desse Finska Qvarlefvor! Minnes dem! – Högakten dem! – Se deras aftynade Kroppar, deras bleka ansigten, de bära Vedermälen af deras trogna, änskönt frugtlöse bemödander förflutne År!

Och Nj Finnar! När nj återkommen til Fosterbygden, så framfören Svenska Folckets tacksamhet, til Er Nation! Weten, att J återvänden med utslitne Kläder – Afstympade, eller genomskutne lemmar, men i medfören en rättskaffens Krigsmanna Själs Synbara prydnad. – Fiender til Svenska Moderlandet Kunnen

i aldrig blifva – derom är jag förvissad – men förblifven allan tid dess Vänner! skulle det nya Herraväldets magt hindra, önskans och Er viljas utöfning, så låt med hjertats och Tanckars tysta språk, välsignelser tildelas Moderlandet! Påmin Edra barn derom; WJ skola från slägte til slägte, välsigna Er, högackta Er.

Ett ber jag Er! När J nalckens de ställen WJ besegrat våre Fiender, och då Nj där sen, den usla sandhög som betäcker våre stupade Kamerater, gif deras stoft Välsignelsens suck, de hafva dödt Hjeltar, och deras aska vårdas af ärans Vålnader. – J Kännen Mennisko Hjertats mångfalds nycker, dess anlag at hastigt välja föremål, som det tror aldrig förgäta; Men Knapt äro några Veckor förflutne, förr'n ostadigheten gort ett annat Vahl, tiden förändrar alt – Med den glömmes alt; men det försäkrar jag, och J skolen sjelfve finna det, att Krigsmanna samband, Knutit vid strid, faror, Blod och död, uplöses aldrig; Således ären J och WJ förvissade om hvarandras Kjärlek; Krigsmanna Bröderskapet räcker lefnadens tidlängd, och den tacksamhet jag Er förkunnat, och nu Er förkunnar, har med detta Vårt samband en ouplöslig förening. – Finnar! Bröder! Kunde mina ord beseglas med blods tårar från mine ögon, skulle de strömma, och hvarje droppa försäkra Er min Vördnad, min vänskap!

Källa

Vår omständighetsbeskrivning är en omarbetad version av beskrivningen av talet i Ordet är en makt: svenska tal från Torgny lagman till Carl Bildt och Mona Sahlin: en antologi (1998) sammanställd av Kurt Johannesson, Olle Josephson, Erik Åsard.

Taggar

1800-tal, 1809, Man

URI

https://www.svenskatal.se/tale/georg-carl-von-dobeln-avskedstal-till-de-finska-trupperna